

Pinksteren 2019 – Laat maar waaien

Christus Triumfatorkerk, 9 juni 2019, workshopviering

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Handelingen 2, 1-13

Een 'Workshopviering': geen reguliere viering, maar een echte Pinksterviering. De Geest waait door de hele kerk. De preek was maar 1/7 deel van wat er tijdens de preek in de kerk gebeurde. Iedereen kon kiezen uit zeven workshops. Eén ervan was een 'interactieve preek'. Dat betekent een preek samengesteld uit vragen gesteld door de kerkgangers. Hoe dat uitwerkte is hier (http://www.ctkerk.nl/preek_beluisteren) na te luisteren. Wat hieronder te lezen is, is slechts het huiswerk dat ik gedaan had in de hoop dat ik de vragen bij de tekst kon beantwoorden – voor wat het waard is dus.

VOORBEREIDING

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Stil gebed
- Aanvangslied: 'Komt laat ons deze dag' (Lied 672: 1 en 7)
- Aanvangswoord
- Groet
- Bemoediging
- Bij de bloemschikking
- Lied: 'Wij leven van de wind' (Lied 687)

WOORD

- Gebed
- Inleiding: "Pinksteren volgens pastoor De Zwart"
- Lezing: Handeling 2: 1-13 (Joke Janse)
- Lied: "t Is feest vandaag' (Lied 683)
- Uitleg workshops
  1. Jaap van den Akker - Interactieve preek (kerkzaal) (**zie onder**)
  2. Robin ten Hoopen – exegetisch leerhuis (consistorie) (Pinksteren en de toren van Babel)
  3. Froukje van der Wal – Pinksteren in de kunst (zaal 5)
  4. Christian Hutter – koortje om twee liederen in te studeren (Zijlstrazaal)
  5. Chris van Wieren / Linda van Houwelingen – creatief (pinksterprogramma kliederkerk) (hal)
  6. Levensvragen --> kaartjes op de statafels in het pinksterthema (hal)
  7. Stil zijn, mediteren, bidden (kapel, kerkzaal)

Om 10.45/50 komt iedereen weer terug in de kerk.

Het gelegenheidskoor stelt zich op op het podium en zingt als iedereen binnen is

- Lied: 'De Geest van God waait als de wind' (Lied 691)
- Korte impressie uit elke workshop
- Lied: 'Wat altijd is geweest' (Lied 689)

GEBEDEN EN GAVEN

- Dankgebed, voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte
- Slotlied 'Geest van hierboven' (Lied 675)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"

Aantekeningen bij de 'Interactieve preek' Pinksteren 2019

1. Wat is Pinksteren?

Vs 1-4

50ste dag – er is afgeteld.

De vermelding van de 50ste dag brengt **Exodus 19 en 20** in herinnering.

7 * 7 dagen vanaf Pesach (Lv 23: 16, Dt 16: 9). Van de nacht der bevrijding tot aan de dag van het verbond. Eigenlijk de 50ste dag *van* Pesach.

Wekenfeest is de voltooiing van Pesach, na de geboorte van het volk, nu het gaan leven uit het verbond met God.

Bondgenootschap – dát is het verhaal van de Sinai, van de 10 geboden. Ik JHWH – Ik ben. God stelt zich voor.

Zo ook op deze vijftigste dag van Pasen: het gaat hier met Pinksteren om de **voltooiing van Pasen** dat de leerlingen hebben meegemaakt, om het leven van het 'opstandingsbestaan'. Pinksteren staat niet op zichzelf. Pinksteren is de bezegeling, de bevestiging van Pasen – de opstanding.

50 dagen na Jezus' Exodus

Het wekenfeest (de 50ste dag na Pesach) is een **oogstfeest**. Overal in Israël wordt de oogst binnen gehaald. Pinksteren is de 50ste dag na Pasen. Nu kan de oogst beginnen...

Pinksteren is onderdeel van Pasen. Het is Pasen op zijn hoogtepunt. **Nu wordt opstanding voor iedereen voelbaar, begrijpelijk(er), dichtbij.**

Ook wetgeving en verbond: **God komt naar het volk toe**. Op de berg Sinai, maar bij monde van Mozes daalt hij ook af. Ex. 19: 25: "Mozes daalt van de berg af en zegt hun aan....", en dan volgt: "Ik JHWH" (Ex. 20: 1).

In alle grootsheid en goddelijkheid, ook heel menselijk en heel intiem. Een menselijke stem draagt over wat in goddelijke idioom abracadabra bleef. Daar zit ook de aansluiting met Pinksteren (Willem Barnard, *Tot in Athene*, Zoetermeer 2005, pag. 62).

Ex 19: 11: Op de derde dag daalt de Eeuwige neer.

Derde dag (Ex 19: 16): stemmen. Bliksemstralen, zwaar wolkendek, de stem van een ramshoorn, De ENE daal neer in vuur (Ex 19: 18). Rook. De berg beeft zéér!

Vuur op het 'hoofd' van de berg

"Als de stem van God verstaanbaar wordt, is het door de stem van Mozes" (Barnard 64)

Pinksteren: Ruisen zoals geweldig gedreven **ademen**. Pnoè – pneuma – Geestesadem -> levensadem – nieuwe *scheping* (Gen. 2). **Ruach!** Geest die leven geeft (Ezechiël 37).

5-13 – *nieuwe parallel: Torenbouw van Babel: Gen. 11:*

Onverstaanbaarheid, die is het vonnis over machtsconcentratie (Barnard, 66).

Samenklontering van macht om de verstrooiing – de **diaspora** – te voorkomen. Verstrooiing is nu juist het lot, de opdracht van het joodse volk (het gelovige volk). Verstrooiing en te gronde gaan, als zaad, om vrucht te dragen. Alle Babels die omwille van de macht alles bij elkaar willen houden – machtsconcentratie - gaan dus tegen Gods wil in. En Pinksteren vertelt juist, dat dankzij het wonder van het Zaad, de graankorrel die in de aarde viel en stierf, en opstond, de verstandhouding met God – door God – hersteld wordt.

De vraag gaat dieper: verstaan, begrijpen, we elkaar? 'n Belangrijke vraag. Want voor je het weet kun je, alhoewel je dezelfde taal spreekt, langs elkaar heen praten en elkaar niet verstaan. Hoe vaak gebeurt dat niet: in de politiek, maar ook in de kerk, misschien wel in uw familie. Je spreekt allemaal

dezelfde taal: Nederlands of Fries of vul maar in. En toch gaat het langs elkaar heen, versta je elkaar niet. Dan wordt het niks, zo'n gesprek.

De bijbel noemt dat Babel. U kent misschien wel dat oude verhaal uit het begin van de bijbel. Het gaat over mensen die naam willen maken en wat doe je dan: iedereen spreekt dezelfde taal. En dat is dan natuurlijk de taal van de machthebbers. Alle andere stemmen moeten zwijgen, Een verwarring van taal waardoor mensen elkaar niet meer verstaan en uit elkaar groeien. Volgens het Bijbelverhaal is dat het gevolg van het streven van mensen wiens haan koning moet kraaien. Die als god willen zijn. Zij spreken ten slotte alleen nog maar de taal van hun eigenbelang. Doof voor de stemmen van anderen...

Deze Babeltaal is het tegenovergestelde van de pinkstertaal.

2. Wat vieren we met Pinkstren?

De kerk is niet bedacht door mensen. Het was geen menselijk idee of initiatief, nee de mensen zijn overrompeld door een onuitwisbare ervaring dat Jezus die gekruisigd was nog steeds leeft en leven gevend **in hun midden is**.

Begrijpen en geloven deden ze het nauwelijks, maar ze hebben om Hem heen een kring gevormd en daarin Hem, de ander en zichzelf teruggevonden (Jos de Heer, *Commentaar op Handelingen. Jezus' geestkracht wereldwijd*, Vught 2013, pag. 10).

De kracht van de goddelijke Geestesadem heeft dat vuurtje aangejaagd en over heel de wereld verspreid.

2. Wat is / doet de heilige Geest

Als mens heeft Jezus het Woord van God heel dicht bij ons gebracht. Hij was zelf het vleesgeworden woord van God. God komt nog dichterbij, als de betekenis van Jezus "**aankomt**" in ons hart – dat is het werk van de heilige Geest.

Hoe krijgen we "**contact**" met Jezus toen en daar? Dat doet de heilig Geest. De HG vertaalt het Evangelie naar alle tijden en plaatsen.

Na Pasen is de HG altijd de **geest van Christus**, want in hem heeft God laten zien wat zijn diepste bedoelingen zijn.

Het belangrijkste werk van de Geest is de doorwerking van Gods vergeving en bevrijding **in de harten** van de mensen.

De Geest **bevrijdt** mensen van schuld, angst, haat, minderwaardigheidsgevoel.

De Geest helpt ons ook de **diepere betekenis** van Gods woord vrij te vertalen naar andere situaties en culturen.

De geest maakt creatief, de geest inspireert. De geest doet (op)leven.

Voor de leerlingen was de eerst grote stap de die Geest hen liet zetten, om te aanvaarden dat Gods woord nu ook rijp was om verkondigd te worden aan heidenen, die niets wisten van OT en joodse geloof.

Geest **pleitbezorger** (Joh. 12), bij God – tegenover de Satan de aanklager.

"De Geest van God is een pleitbezorger die je tot in je binnenste laat voelen dat je er mag zijn."
(Henri Veldhuis, *Kijk op geloof. Christelijk geloof uitgelegd*, Zoetermeer 2005, pag. 168)

3. Wat vertelt dit verhaal eigenlijk?

“Het geboorteverhaal van de Jezus’ Beweging” (De Heer, 93)

En het geschiedde...

Hevige windvlaag, die het gehele huis vervult: de Geest omvat de daar verzamelde menigte, en die wordt door een gezamenlijke ervaring tot een gemeenschap. Een overweldigende kracht die je niet kan weer staan – maar er wordt niets weggeblazen.

Vuurtongen: komen op een ieder afzonderlijk, zoals ook de Geest op Jezus neerdaalde bij zijn **doop**. Ieders individualiteit wordt zorgvuldig bewaard, ondanks de ene gedeelte ervaring van de ademtocht van de geest.

-> binnen deze vernieuwd gemeenschap wordt iedereen gehoord en verstaan.

Het **lege midden** dat na Jezus’ vertrek ontstond wordt gevuld.

Het gehele *huis* vult zich: Het is nu niet de tempel waar Gods heiligheid zich manifesteert. Hier ligt het beginsel van de startende kerk.

Zoals Jezus vanaf zijn doop vervuld is van de heilige Geest, overkomt dat nu ook zijn leerlingen.

>vers 5 Het perspectief wisselt, van binnen in het huis naar ‘buiten’.

Alle genoemde zijn joden uit de diaspora. Die steeds slechter Hebreeuws/Arames spraken.

“Heel Israël” wordt hier symbolisch gepresenteerd.

Tegenovergestelde van Babel: Het over de hele wereld verspreide volk van God wordt hier verzameld, verenigd en hersteld onder zijn Messias door de geestkrachtige stem van wind en vuur die klinkt door de muren van het huis heen.

Via de joodse vertegenwoordigers komen ook alle volken in zicht.

De Verkondiger wordt de verkondigde.

Zoals Jezus geschiedenis begon met zijn stamboom tot Adam, zo begint de geschiedenis van zijn volgelingen met een symbolische, universele blik op de volken, tot aan de uitersten der aarde.

>12 Zoals Lucas ook steeds zorgvuldig de negatieve en positieve **reacties** op Jezus’ optreden vermeldde, zo blijft hij dat ook nu doen. De gehele massa is geraakt, maar reageert verdeeld. Sommigen houden het open: wat heeft dit te betekenen? Anderen houden het van zich af en spotten dat ze dronken zijn.

-> het gaat om je eigen interpretatie. Het gaat om wat je er in ziet, er van voelt. Het gaat erom of je het wilt zien, wilt geloven, durft toe te laten.

4. Is dit het enige Pinksterverhaal?

Johannes 20, 22: “Hij blies over hen heen en zei: ontvang de heilige Geest”. Bij Johannes Pasen en Pinksteren op een dag.

5. Gevolg van Pinksteren

Toespraak van Petrus - Petrus als nieuwe Mozes –

Preek Petrus (Joel – David), bekering, doop, vergeving, “gij zult de gave van de heilige Geestesadem mogen aannemen” (Hnd 2, 38), “Met volharding blijven ze (de 3000) bij het onderricht van de apostelen, de onderlinge gemeenschap, de breking van het brood en de gebeden.”

43-47: ‘Opwekking’ -> het aantal bleef groeien – aantrekkingskracht van de delende gemeenschap.

6. Pinksteren nu

De Geest maakt vrij. Vrij om God te ontdekken, te ontmoeten in ons leven hier en nu.

De geest geeft ‘interpretatie ruimte’

We moeten dus ons best doen om **woorden en beelden** te vinden die ons en de wereld iets vertelt over wat we deze dag vieren.

Wie dat is de heilige Geest en vooral wáár wij eigenlijk in geloven.

We zullen een taal moeten spreken die ook buiten deze kerk wordt verstaan.

Die zoektocht naar een taal die iedereen verstaat, dat is juist de kern van het Pinksterverhaal.

Want dat deden de leerlingen? Ze deden de deur van hun kerkje open. Ze lieten de wind naar binnen waaien, ze raakten enthousiast en gingen naar buiten en daar vertelden ze wat hen was overkomen.

En – hoe is het mogelijk – iedereen verstond ze! Er waren vele joden in Jeruzalem om het Wekenfeest te vieren. Uit alle delen van de wereld, waarover de joden in de loop der eeuwen verspreid waren geraakt. En al die joodse gelovige die spraken al lang geen Hebreeuws of Aramees meer, maar Latijn, Grieks, Perzisch en allerlei plaatselijke talen.

Petrus en zijn collega's spraken geloofstaal. Ze spraken vanuit hun hart. Hun enthousiasme, hun bezieling, hun geestdrift, hun geloof zei veel meer dan duizend woorden. Kunnen wij dat ook? Hoe ziet dat er dan uit? Betrokkenheid, liefde, uitstraling. Daar zijn waar de mensen zijn. Durven spreken en duiden.

Willem Jan Otten (*Trouw*, 8 juni 2019):

"Hoe je weet of je de Heilige Geest hebt?" Stille. "Wat een wonderlijke vraag eigenlijk... Als ik poëzie schrijf, vraag ik me toch ook niet af of ik geïnspireerd ben, maar schrijf ik poëzie. De kwestie is dat ik honger naar God. En dat verlangen groeit, dat is het wonderlijke. Het wordt een verlangen naar een verlangen. Begrijp me niet verkeerd: ik ben vaker dor dan gelovig, maar ook in de sensatie van de overgave blijft de hunkering.

"Omdat het geloof levensarmend is, mis je het zodra je vertwijfeld raakt. Je mist dat je iets niet doet wat je wel zou willen doen. En je voelt dat je tekortschiet in liefde, en al helemaal in opofferende liefde, waar het bij Christus allemaal om draait.

Pas toen ik ging geloven, werd ik bang voor het verlies van mijn geloof'. Ik vrees dat 't hetzelfde gevoel is als verlaten worden door je geliefden."

Over de Geest in Handelingen (Jos de Heer, 13 en 29)

In God geen geweld: 'geest'

Wat mij zo aanspreekt in dit geschiedwerk van Lucas is dat hij vertelt hoe volstrekt zonder enig geweld de God van Israël de mens 'bezoekt', zoekt en haar of hem heling van het leven aanbiedt. Niet als magische toverformule, maar door de mens aan te spreken en uit te nodigen een levensweg te gaan die in ieder opzicht helend is. Dat is geloven. Wanneer Lucas spreekt over 'horen naar het woord van God', het ontvangen van de Geest en het gaan van de levensweg, wordt dit bedoeld. God nodigt de mens met respect voor zijn vrijheid en verantwoordelijkheid uit in zijn sfeer of geest te leven, het goede te doen en het kwade te laten. Een treffende duiding van een ervaring die niet gecontroleerd of verworven, maar alleen in verwondering ontvangen kan worden.

Het meest doorslaggevende argument dat God geen geweld gebruikt naar mensen is dat het in geheel Acta de heilige Geest, *pneuma*, is die achter de coulissen de motor van het verhaal is. Hier wordt niets van buitenaf met gezag aan de mens opgelegd. Maar de Geestesadem van God mengt zich steeds met de menselijke geest, gaat daar in op, werkt daarmee samen en bevrijdt.

Vaak lijkt *pneuma* zoals Lucas daarover spreekt op wat wij tegenwoordig aanduiden met intuïtie, inspiratie of energie van het lichaam, allemaal 'krachten' die we diep van binnen voelen zonder er bewust greep op te hebben.

Geest

Nergens is 'God' direct en evident present in Handelingen en ook nergens wordt 'Gods actie jegens mensen' op massieve en gewelddadige overrompelende wijze afgeschilderd, waarin er geen ruimte, verantwoordelijkheid of menselijke keuze is. Wel vertelt Lucas het werk van de Geest in de geschiedenis.

Ook hier legt hij weer steeds niets uit, maar toont deze aan het werk. Maar dan is het van eminent belang dat deze 'Geest' niet versimpeld voor een ander woord voor 'God' gehouden wordt, maar dat

'Geest' een kracht of levensenergie is die weliswaar van God afkomstig is, maar tegelijkertijd op verborgen wijze verbonden is met onze menselijke 'geest'.

De adem Gods waait over de gehele wereld zijn leven uit, vanuit Jeruzalem centrifugaal tot aan de 'einden der aarde'. De aarde is vervuld van goddelijke aanwezigheid.